

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Majandus- ja kommunikatsiooniminister
määrus
algtekst-terviktekst
01.01.2003
30.06.2015
RTL 2002, 145, 2120

Nõuded liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste tagamiseks üldkasutatavates ehitistes

Vastu võetud 28.11.2002 nr 14

Määrus kehtestatakse «Ehitusseaduse» (RT I 2002, 47, 297) § 3 lõike 10 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

Käesolev määrus kehtestab nõuded liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste tagamiseks üldkasutatavates ehitistes, et tagada neile ehituslike takistusteta liikumine avalikes kohtades ja üldkasutatavates hoonetes.

§ 2. Üldkasutatav ehitis

(1) Üldkasutatav ehitis käesolevas määruses on:

- 1) hoone, kus osutatakse avalikkusele administratiivseid, juriidilisi, sotsiaalseid või muid samaväärseid teenuseid või viiakse läbi vaimulikke talitusi; osutatakse side-, liiklus- või parkimisteenuseid või kunsti- või teisi kultuuriteenuseid või spordi-, liikumis-, hobi-, puhkuse- või muid samaväärseid teenuseid või kaubandusteenuseid või panga-, majutus- või toitlustusteenust;
- 2) haiglad, tervishoiu- või hooldeasutused või sarnaste asutuste oote-, vastuvõtu- ja külastusruumid;
- 3) õpilastele mõeldud õppeasutus;
- 4) hoone, kus paikneb kogunemiskohti või -ruume;
- 5) üldkasutatavad rajatised, mille kaudu üldkasutatavad hooned on avalikkusele kättesaadavad;
- 6) tänavad, väljakud, haljasalad ja mänguväljakud.

(2) Üldkasutatavates ehitistes tuleb arvestada liikumispuudega inimeste liikumisvõimaluste tagamiseks vajalik pind, mis on toodud käesoleva määruse lisades 1 ja 2.

2. peatükk LIIKUMISVÕIMALUSED VÄLJASPOOL SISERUUME

§ 3. Teed ja parklad

(1) Liikumistee ühissõidukite peatumiskohtadeni peab olema ehituslike takistusteta. Vajadusel tuleb näha ette erisõidukite kasutamiseks vajalikud peatused.

(2) Avalikes autoparklates tuleb ette näha 1% parkimiskohtadest invaautodele, kuid mitte vähem kui kaks kohta, kusjuures väiksemates parklates vähemalt üks koht. Invaautodele mõeldud parkimiskohad peavad asuma hoone peasissepääsule võimalikult lähedal ja olema varustatud vastavate tunnusviitadega ning parkimiskohale värvi või muu püsiva materjaliga rajatud piktogrammiga. Invaauto parkimiskoha laius peab olema vähemalt 3,5 m ja pikkus 6,0 m. Kui invaautole ettenähtud parkimiskoht ei saa olla sissepääsu läheduses, võib parkimiskoha laius erandlikult olla 2,5 m, kui vahetult selle kõrval on vähemalt 1,0 m laiune jalgte. Invaautode parkimiskohtade näited on toodud käesoleva määruse lisas 3.

(3) Kinniste parklate (garaazide) ukсед peavad olema kas vastukaalude abil kergesti käsitletavad või automaatselt käivitavad.

(4) Suured ja keerulised liiklussõlmed tuleb kaitsta ohutuspiiretega ja sünkroonsete helisignaalidega varustatud foorituledega, mis aitavad vaegnägijaid sõidutee ületamisel. Jalakäijate foori tuled peavad olema sobival kõrgusel ja hästi märgataval taustal ning sõidukitefoori tuledest eksimatult eristatavad. Sõidutee ületamine iseseisvalt peab olema raskusteta võimalik ka liikumispuudega inimesel.

(5) Ohutussaared rajatakse üldjuhul iga kolme sõiduraja järel. Ohutussaare laius (sügavus käigusuunal) peab olema vähemalt 2,0 m (soovitatav 2,5 m) ja pikkus vähemalt 3,0 m (soovitatav 4,0 m). Ohutussaar peab analoogiliselt kõnniteega olema tõstetud sõidutee pinnast kõrgemale.

(6) Ohutussaart läbiv vöötraja osa võib olla sõidutee tasapinnas, kui selle katematerjal erineb sõidutee omast, nii et vaegnägijad tajuvad liiklusolukorra muutumist.

§ 4. Jalg- ja kõnniteed

(1) Kõnnitee peab sõiduteest olema eraldatud vähemalt 60 mm kõrguste äärekividega. Kõnnitee ohutussaare äärekivi kõrgus tänava ületamise kohas ei tohi olla üle 40 mm ja alla 25 mm. Jalakäijate ületuskoha äärekivid ei tohi olla ebamäärase geomeetrilise kujuga. Sõiduteele laskumiseks, sealt kõnniteele või ohutussaarele tõusmise hõlbustamiseks ei tohi kasutada lāngu lõigatud äärekive ega paigutada sõiduteele kaldpakke. Äärekivide paigutuse näited on toodud käesoleva määruse lisas 4.

(2) Kui kõnniteed ei ole võimalik ehitada sõidutee pinnast kõrgemale, tuleb kõnnitee markeerida.

(3) Jalg- ja kõnniteed peavad olema tasase pinnaga ja kõva kareda kattega, mis märgudes ei muutu libedaks.

(4) Jalg- ja kõnnitee laius peab olema vähemalt 1,8 m (soovitatav 2,0 m), mis võimaldab ratastoolis liikujail teineteisest mööduda. Elurajooni siseteed peavad olema vähemalt 1,8 m, õueteed ja üldkasutatavasse hoonetesse viivad teed vähemalt 1,2 m laiused. Ratastooli tagasipöördeks 180° peab kahe meetri ulatuses olema laiust vähemalt 2,5 m; pöördeks 90° on vaja vähemalt 1,5 m laiust ja 1,5 m pikkust teelõiku.

(5) Jalg- ja kõnnitee pikikalle ei tohi ületada 6% ja külgekalle 2%. Erakordselt kitsas kohas või reljeefsel maastikul on erandina lubatud pikikalle 8–10% vastavalt 12–10 m pikkusel teelõigul.

Kui üldkasutatavate teede pikikalle ületab lubatud suuruse või tuleb seal olukorra sunnil kasutada astmeid, tuleb ratastooli kasutajatele planeerida omaette, lubatud kaldega tee või pandus.

(6) Kaldega tee kõrvale tuleb iga 300 m, maksimaalselt 400 m järel rajada istepingiga puhkekoht. Puhkekohta tähistavad ja suunavad viidad peavad olema hästi märgatavad. Puhkekoha paigutuse näide on toodud käesoleva määruse lisas 3.

(7) Jalg- ja kõnniteedel ei tohi olla nende kasutuslaiust vähendavaid objekte, nagu näiteks kioskid, taksofonikabiinid, raha- ja kaubaautomaadid, ega teede kasutamist takistavaid eenduvald ehitiseosi.

(8) Teede laiust ajutiselt piiravatest takistustest, nagu näiteks kaevamistööd või teeremont tuleb liikumispuudega isikuid ette hoiatada vastavate hoiatusmärkidega ja vaegnägijaid helisignaalidega.

(9) Ületuskohad tuleb ehitada käesoleva määruse lisas 4 toodud lahenduse A kohaselt, erandjuhtudel võib kasutada lahendust B.

§ 5. Pandused (rambid)

(1) Pandus on kaldtee, mida kasutatakse ühendusteena eri tasapindade vahel, sealhulgas hoonetesse pääsemiseks. Panduse näide on toodud käesoleva määruse lisas 5.

(2) Ühesuunalise liiklusega panduse minimaalne laius on 1,0 m, kahesuunalisel 1,8 m. Keerdpanduse laiused on samad, ent täispöörde puhul ei tohi laius olla alla 3,0 m.

(3) Panduse pikikalde puhul kuni 5% (1:20) vahetasandeid (puhkemademeid) ei ole vaja. Käsipuud on vajalikud siseruumides mõlemal pool ning väljas juhul, kui panduse pealispinna kõrgus erineb ümbruse tasapinnast. Pandus peab olema piiratud vähemalt 70 mm kõrguse äärisega.

(4) Panduse pikikalde puhul kuni 6% on vajalik sirgpanduse puhul vähemalt 1,5 m (soovitatav 2,0 m) pikkune ja keerdpanduse puhul vähemalt 2,0 m (soovitatav 2,5 m) pikkune puhkemademe, kõrgustel kuni 480 mm, 960 mm jne iga kuni 6,0 m pikkuse (projektsioonis) teelõigu järel. Keerdpanduse mademe pikkus mõõdetakse siseküljelt. Käsipuud peavad jätkuma katkematult ka puhkemademetel nii siseruumides kui väljas panduse mõlemal poolel.

(5) Panduse pikikalle võib olla kuni 6%, järsema kaldega pandus on üldjuhul keelatud. Rekonstrueeritavate ja restaureeritavate hoonete puhul võib pandus erandjuhtudel olla 8–10%, kui teisiti ei ole võimalik ehitist kohaldada ligipääsetavaks ka liikumispuudega isikutele.

(6) Trepi või järsakuga külgnev pandus tuleb neist eraldada alumise käsipuuni ulatava tiheda varb- või võrkpiirdega.

(7) Panduse kohal peab olema vaba kõrgust 2,3 m. Pandus peab olema kõva ja kareda pealispinnaga, mis märgudes ei tohi muutuda libedaks. Nii siseruumides kui ka väljas peab pandus värvitoonilt erinema tasapinnalisest teosast.

§ 6. Trepid

(1) Ühel tõusul ei tohi olla trepiastmeid vähem kui kolm. Kolme trepiastmega tõusul peab trepiastmete pind värvitoonilt erinema tasapinnast või trepi esimene ja viimane aste markeeritud 50–80 mm laiuste optiliselt kontrastsete vöötidega astme kogupikkuses. Trepi näide on toodud käesoleva määruse lisas 5.

(2) Siseruumide treppide ja kaetud välistreppide trepiastme vähim laius $E = 300$ mm ja suurim kõrgus $N = 160$ mm, lahtistel välistreppidel vastavalt $E = 400$ mm ja $N = 130$ mm. Trepiastmed peavad olema kinnised, ninadeta, tasased ja kareda pealispinnaga ning trepi avatud küljelt 2 cm kõrguste põskedega, vältimaks jala, kepi või kargu libisemist külgsuunas. Eelistada tuleb täisnurkse profiiliga astmeid.

(3) Ühe korrusekõrguse vahel soovitatakse vaid üht trepimadet. Trepimademe kohal peab olema vaba kõrgust vähemalt 2,3 m.

(4) Katkematult ka trepimademel jätkuv käsipuu on vajalik nii siseruumides paiknevate kui ka välistreppide mõlemal poolel.

§ 7. Käsipuud

(1) Käsipuu kõrgus astme keskelt (mõõt H) peab olema 900 mm, lastele mõeldud käsipuu kõrgus 600–700 mm. Käsipuu vaba kaugus võimalikust seinast või kinnisest piirdest on vähemalt 45 mm. Trepivõre/barjääri pulkade maksimaalne vahekaugus on 110 mm. Käsipuu näide on toodud käesoleva määruse lisas 5.

(2) Käsipuu peab ulatuma mõlemas suunas üle panduse kaldeosa ning üle trepi esimese ja viimase astme tõusu vähemalt 400–500 mm (lisas 5 toodud mõõt L). Käsipuu otsad peavad olema takerdumise vältimiseks painutatud allapoole ja kinnitatud kas pöranda külge või ühendatud madalamal asuva käsipuuga.

(3) Käsipuu peab olema ümara või ristkülikukujulise profiiliga; ümarprofiili läbimõõt 30–40 mm ja ristkülikukujulise profiili paksus 25–30 mm ning soovitatav ümbermõõt 120–180 mm.

§ 8. Pääs käigutunnelisse või -sillale

Vähemalt üks pääs käigutunnelisse või -sillale peab olema pandusega.

§ 9. Orientiirid

(1) Avalikes kohtades (teedel ja tänavatel, väljakutel ja parkides), eriti ristmikel, jaamades ja ühissõidukite peatustes tuleb paigaldada hästi loetavad ja kaugelt märgatavad orientiirid, mis teatavad liikumispuudega isikutele ja vaegnägijatele ehituslikest takistustest ning muudest ohtudest.

(2) Vaegnägijatele tuleb anda teavet liikumisteel eelolevatest muutustest (trepile, ülekäigurajale või takistusele lähenemine, ohutussaare lõppemine, tee suuna muutus jms) kas hästitajutavate optiliselt kontrastsete suunaviitade, pinnakatte erinevuse, reljeefsete vöötid, ohutuspiirete või helisignaali abil.

(3) Nägemisteave peab olema hästi märgataval kõrgusel ja mittepeegelduval taustal. Kirjatähed ja taust peavad olema kontrastsetes toonides, soovitatavalt heledad tähed tumedal taustal. Tähtede kuju ja suurus peavad tagama teabe nähtavuse ka vaegnägijatele. Kasutada tuleb rahvusvahelisi märke (piktogramme) ja tähiseid.

(4) Linnaplaanidel ja -skeemidel, reisijuhtides, transpordiskeemidel ja -teatmikes jne tuleb ära näidata ehituslike takistustega või takistusteta alad ja hooned (hotellid, muuseumid, teatrid, kinod, muud ühiskasutatavad asutused ja objektid, parkimisvõimalused) ning ratastoolikasutajatele kohaldatud ühissõidukite liiklusrasvõimalused.

§ 10. Tualettruumid

Ühiskasutatavates tualettruumide plokis tuleb ratastoolikasutajatele ja teistele liikumispuudega isikutele ette näha vähemalt üks kabiin, mis on kergesti ja astmeteta ligipääsetav. Tualettruumide näide on toodud käesoleva määruse lisas 6.

§ 11. Olmeobjektid

(1) Kirjakastid, kassaluugid, raha-, pileti- ja kaubaautomaadid, prügišahtide avaused, müügiletid ja teised üldkasutatavad objektid peavad olema ligipääsetavad ja nende kasutamiskõrgus peab vastama ka ratastoolikasutajate vajadustele ja võimalustele (automaadid, kassaluugid jms, minimaalne kõrgus 0,85 m, kaubaleti maksimaalne ulatuskõrgus 1,40 m, leti kõrgus kas osaliselt või kogu pikkuses 0,8 m).

(2) Olmeobjektide kasutamiseks peab automaadi, kassaluugi, taksofoni jne ees ratastoolis liikujale olema vaba liikumisruumi $1,5 \times 1,5$ m.

(3) Taksofonidest tuleb vähemalt üks kohaldada kasutatavaks ratastoolikasutajatele.

§ 12. Üldkasutatavad hooned

(1) Hoone sissepääsutasandini peab olema tagatud astmeteta tõus pandusega või tõstukiga. Sisenemisala peab olema ühtlaselt ja hästi valgustatud ning üldjuhul katusega kaetud. Hoone sissepääsu ees peab olema vaba ruumi 1500×1500 mm ratastooli pööramiseks.

(2) Tuulekoja sügavus avatud uste vahel peab olema vähemalt 1500 mm ja laius ühesuunalisel liikumisel 1200 mm. Jalarestid ei tohi põhjustada ratastooli rataste, keppide ega karkude takerdumist. Võimalusel kasutada ruudu- või rombikujulise seotisega reste. Tuulekoja näide on toodud käesoleva määruse lisas 7.

§ 13. Hoonesisene liikumistee

(1) Üldkasutatav ruum peab liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimestele olema kättesaadav selleks kohaldatud liikumistee kaudu. Kui hoone eri korrustel või eri tasapindadel asuvad üldkasutatavad ruumid on omavahel funktsionaalselt seotud hoonesisese ühendustee kaudu, siis peab nende ruumide vahel olema tagatud ühendus ka liikumispuudega inimestele invalifiti või panduse abil. Hoonesisese liikumistee näide on toodud käesoleva määruse lisas 7.

(2) Liikumistee peab olema kergesti märgatav, nõutavate mõõtudega, tasase ja mittelibiseva ning kõva pealispinnaga. Orienteerumist liikumisteel hõlbustatakse suunavate viitadega, millel kasutatakse rahvusvahelist ratastoolikasutaja tunnust (piktogrammi). Liikumisteede, tasapindade vaheldumise ja ruumide paiknemise märkamist tuleb paremustada kontrastsete värvidega, vastava valgustusega ning heli- ja valgussignaalide abil.

(3) Pandused siseruumides tuleb ehitada vastavalt §-s 5 toodud nõuetele.

(4) Liikumispuudega inimestele läbimatud liikumisteed tuleb vastavalt tähistada.

§ 14. Uksed, väravad

(1) Pendel- ja pöörduste kasutamine ratastoolikasutaja liikumisteel on keelatud.

(2) Uksed peavad üldjuhul olema lävepakkudeta. Kui teatud ehituslikud nõuded nõuavad lävepaku olemasolu, siis selle kõrgus ei tohi olla üle 20 mm. Uste näide on toodud käesoleva määruse lisas 7.

(3) Ukseklaasid peavad olema ohutud, vältimaks purunemisel ohtlikke suuri klaasikilde. Täisklaasuksi võib ette näha ainult koos automaatavajatega. Täisklaasused ja suured klaasipinnad peavad olema silmapaistvalt markeeritud.

(4) Uksed peavad avanema ja sulguma kergelt või automaatselt. Käsitsi avatavat ust peab saama avada kergelt ühe käega. Uste automaatse avanemise nupud peavad olema põrandapinnast 850 mm kõrgusel ja ukseavast vähemalt 1500 mm kaugusel.

(5) Uksed peavad avanema evakuatsiooni suunas, avanemine vähemalt 90° . Erandeid võib teha ainult olemasolevate ehitiste restaureerimisel ja rekonstrueerimisel, kui teisiti ei ole võimalik ust paigutada.

(6) Ukse vaba käigulaius (ukse piida valendlaius, kahe poolega ukse käigupoolne valendlaius ning lükand- ja liugukse valendlaius) peab olema vähemalt 800 mm, ukse vaba kõrgus vähemalt 2100 mm.

(7) Koridori otsauks tuleb nihutada teljelt võimalikult kõrvale. Koridori külgeseinast olev uks peab olema otsaseinast vähemalt 600 mm kaugusel.

(8) Fotoelemendi abil või tellitult avaneva ukse ees peab olema ohutuse tagamiseks küllaldaselt vaba ruumi. Tellitult avanevate uste lahtiolek peab olema küllaldase ajavaruga või tellimisel reguleeritav.

(9) Käsitsi avatava tiibukse ees ja taga peab olema vajalik vaba ruum. Määruse lisas 7 antud mõõddud A ja B ning G ja F on vajalikud ukse käsitsi avamiseks ja sulgemiseks ratastoolis istudes. Ukse enda järel sulgemiseks peab selle siseküljel olema käsipuu või käepide, mis asub põrandast 900–1100 mm kõrgusel. Käsipuu või käepide tuleb kinnitada ukse hingedepoolsest servast 200 mm kaugusele.

(10) Ukse piirdelauad või ukselehe ääred tuleb värvida ukselehest erinevas ja eredas toonis.

§ 15. Lift

(1) Lifti ukse ees peab olema vaba ruumi vähemalt 1500×1500 mm ja $2 \times$ liftikabiini sügavus, kui liftid paiknevad vastakuti. Lifti ukseava näide on toodud käesoleva määruse lisas 5.

(2) Liftikabiini ukseava peab olema 900 mm, liftikabiini sisemõõddud A – laius ja B – sügavus:

1) Sõidulift $A \times B$ – vähemalt $1100 \text{ mm} \times 1400 \text{ mm}$ (8 inimest, nominaalkaal 630 kg), soovitatav ratastooli pööramisvõimaluse pärast $1350 \text{ mm} \times 1400 \text{ mm}$ (10 inimest, nominaalkaal 800 kg) ja

1600 mm × 1400 mm (13 inimest, nominaalkaal 1000 kg);
2) kaupluseküllastajate ja kauba lift A × B – vähemalt 1100 mm × 2100 mm (nominaalkaal 1000 kg), ratastoolile parema pööramisvõimaluse andmiseks;
3) invalift (püstlift) A × B – vähemalt 900 mm × 1400 mm, vähemalt 1400 mm × 1400 mm, kui käiguavad paiknevad kõrvuti asetsevatel seintel.

(3) Lifti seiskumistäpsus peab olema ± 25 mm, soovitav ± 5–10 mm.

(4) Lifti kutsungi- ja juhtimisnupud peavad paiknema vertikaaltasapinnas liftikabiini põrandast 900–1200 mm kõrgusel.

§ 16. Trepid

Sisetrepid, mida kasutavad karkude, keppide või küünartugedega liikumispuudega isikud peavad vastama käesoleva määruse §-s 6 toodud nõuetele. Trepil näide on toodud käesoleva määruse lisas 5.

§ 17. Ruumide sisustus ja seadmed

(1) Üldkasutatavate ruumide kasutusotstarbele vastava püsimööbli, sisseseade, aparatuuri, valgustuse, katematerjalide ning värvilahenduse kavandamisel tuleb erilist tähelepanu pöörata sellele, et neid ruume saaks kasutada ka liikumispuudega isikud.

(2) Püsimööbli, sisseseade, aparatuuri vms kättesaadavus ja sellest möödumine planeeritakse vastavalt pinnavajadusele liikumiseks siseruumides ja hoonesisesele liikumisele.

(3) Põrandakate ühiskasutatavates ruumides peab olema sobiv kõndimiseks liikumispuudega isikutele: libisemiskindel, aluspõranda külge tugevasti kinnitatud ja ei tohi tekitada staatilisi elektrilaenguid.

(4) Teeninduslettide, -luukide, -kassade vms, piletite müügi- ja kontrollimispunktide sobiv kõrgus ratastoolis liikujale on 750–850 mm põrandast, lettide vms all peab olema põlvede jaoks vaba sügavust 300 mm, laiust vähemalt 600 mm ja kõrgust põrandast vähemalt 670 mm.

§ 18. Invatualettruumid

(1) Kui ühiskasutatavate ruumide juurde kuuluvad ka ühiskasutatavad tualettruumid, siis planeeritakse liikumispuudega isikute tarbeks 2% kabiinide arvust, kuid mitte vähem kui üks. Ehitamisel võetakse aluseks ruumide kasutatavus keppi, karke või käetugesid kasutavate liikumispuudega isikutele ning nii iseseisvalt liikuvatele ja tegutsevatele kui ka abistajaga ratastoolikasutajatele. Klosetipoti mõlemast küljest kasutatava kabiini minimaalsed sisemõõdud on 2200 × 2500 mm. Kabiini dimensioneerimisel tuleb arvestada ratastooli põranderadiusega – 1400 mm. Invatualett- ja pesemisruumide näide on toodud käesoleva määruse lisas 6.

(2) Invatualettruumidesse planeeritakse sissepääs vahetult koridorist, kogunemissaalist või teisest sarnasest ruumist.

(3) Klosetipoti kõrgus põrandast prill-laua pealispinnani peab olema 500–520 mm. Loputusvee tõmbamise seade peab toimima fotoelemendi abil või vähesel kätejõul (ka nn pikk kang). Loputusveet peab saama tõmmata kas labakäega või käsivarrega nii, et klosetipoti kasutaja ei pea selleks asendit muutma. Klosetipotil olles peab saama kasutada painduva varrega termostaatilist käsidušši.

(4) Klosetipoti kasutamist hõlbustavad käsitoad peavad olema mõlemal pool klosetipotti 600-mm vahega, (üles)tõstetavad ja reguleeritavad, arvatud koormisele 1 kN, kõrgus käsitoe peale 800 mm, ühe toe küljes paberirullihoidja. Tugede kinnitus peab olema selline, et abistaja pääseks takistamatult klosetipoti taha. Klosetipoti esiservast 100 mm tahapoole lae alla tuleb ette näha terastala ja sellele liigutatavad trapetsid, mis peavad võtma vastu 1 kN (määruse lisas 6 näide D). Rõhtkäsipuu seinal peab olema pikkusega 600 mm, kõrgusel 800 mm, käsipuu keskpunktiks võetakse klosetipoti esiserv. Rõhtkäsipuu soovitatakse dubleerida vertikaalkäsipuuga.

(5) Kraanikauss peab olema mõõtmetega ca 550 mm × 400 mm, kõrgus põrandast ca 800 mm, kraanikausi tagamise ääre kaugus tagaseinast 200 mm ja soovitavalt ka külgeinast nõnda, et kraanikausi alla jääks vähemalt 300 mm sügavune ja vähemalt 670 mm kõrgune ruum põlvedele, kraani segisti veehulga reguleerimine fotoelemendi abil või vähesel kätejõul kergesti ja ühe liigutusega toimiva käsihoova abil, näiteks pikk kang, vee temperatuuri reguleerimine termostaadiga või pressostaadiga. Põlvedele vajaliku ruumi tagamiseks soovitatakse vesilukuta kraanikausse ja kanalisatsioonina (kraanikausi tagaseina lähedal asuvat) põrandatrappi.

Peepli alumine serv, kätekuivati ja seebialus vms paigaldada kuni 900 mm põrandast.

(6) Ratastooli jaoks vaba ruumi laius peab olema vähemalt 800 mm. Ruum ratastooli pööramiseks peab olema vähima läbimõõduga 1400 mm.

(7) Uksed peavad avanema väljapoole ja olema ühe käega kergesti avatavad. Ust peab saama seestpoolt lukustada ja hädakorral väljastpoolt avada. Käepide peab olema ukse hingedepoolses servas, sellest ca 200 mm kaugusel. Kabiinide ustel peab olema mõlemal pool sellekohane märgistus, kummal pool on ruum ratastooli jaoks (klosetipoti poolt vaadatuna).

(8) Ehitises, kus on olemas valvepunkt või -keskus, tuleks kasutada lisaseadmetena valvepunktiga ühendatud häiresignalisatsiooni (häirekella nupud peavad olema käsitsi kasutatavad nii põrandalt kui ka klosetipotilt).

(9) Klosetipoti kõrvale seinale tuleb põrandast ca 1200 mm kõrgusele paigaldada 2–3 nagi rõivaste, karkude, keppide jms riputamiseks.

3. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 19. Nõuded olemasolevatele ehitistele

Olemasolevate üldkasutatavate ehitiste rekonstrueerimisel ja laiendamisel, samuti ehitamise käigus olemasolevatele ehitistele üldkasutatavate ehitiste funktsioonide andmisel, tuleb tagada rekonstrueeritavate või laiendatavate osade vastavus käesolevas määruses kehtestatud nõuetele.

§ 20. Määruse jõustumine

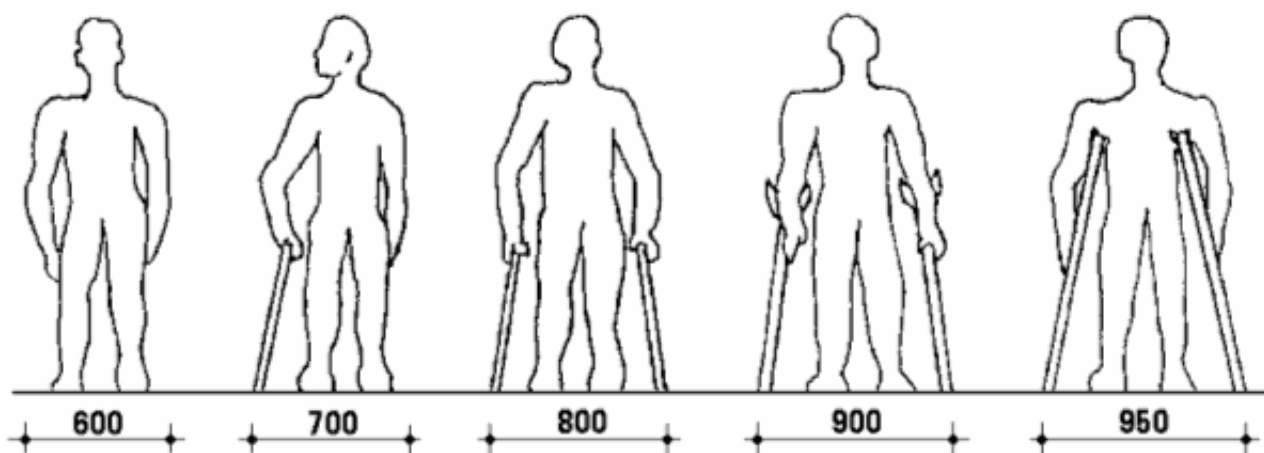
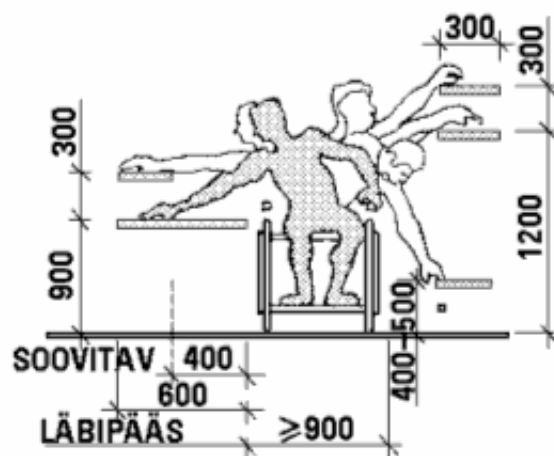
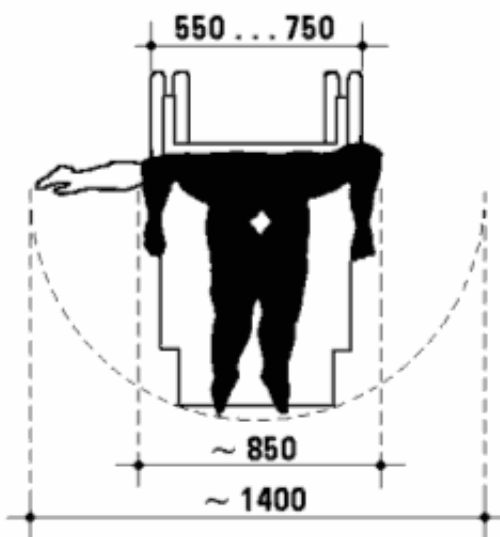
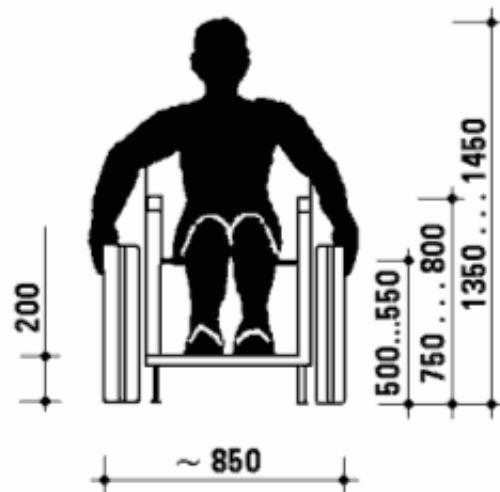
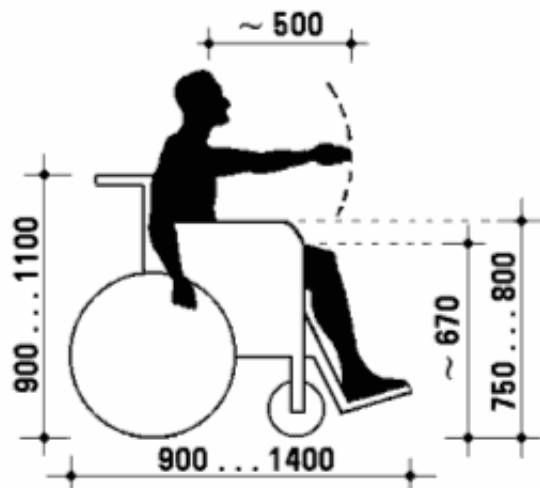
Määrus jõustub 1. jaanuaril 2003. aastal.

Minister Liina TÕNISSON

Kantsler Marika PRISKE

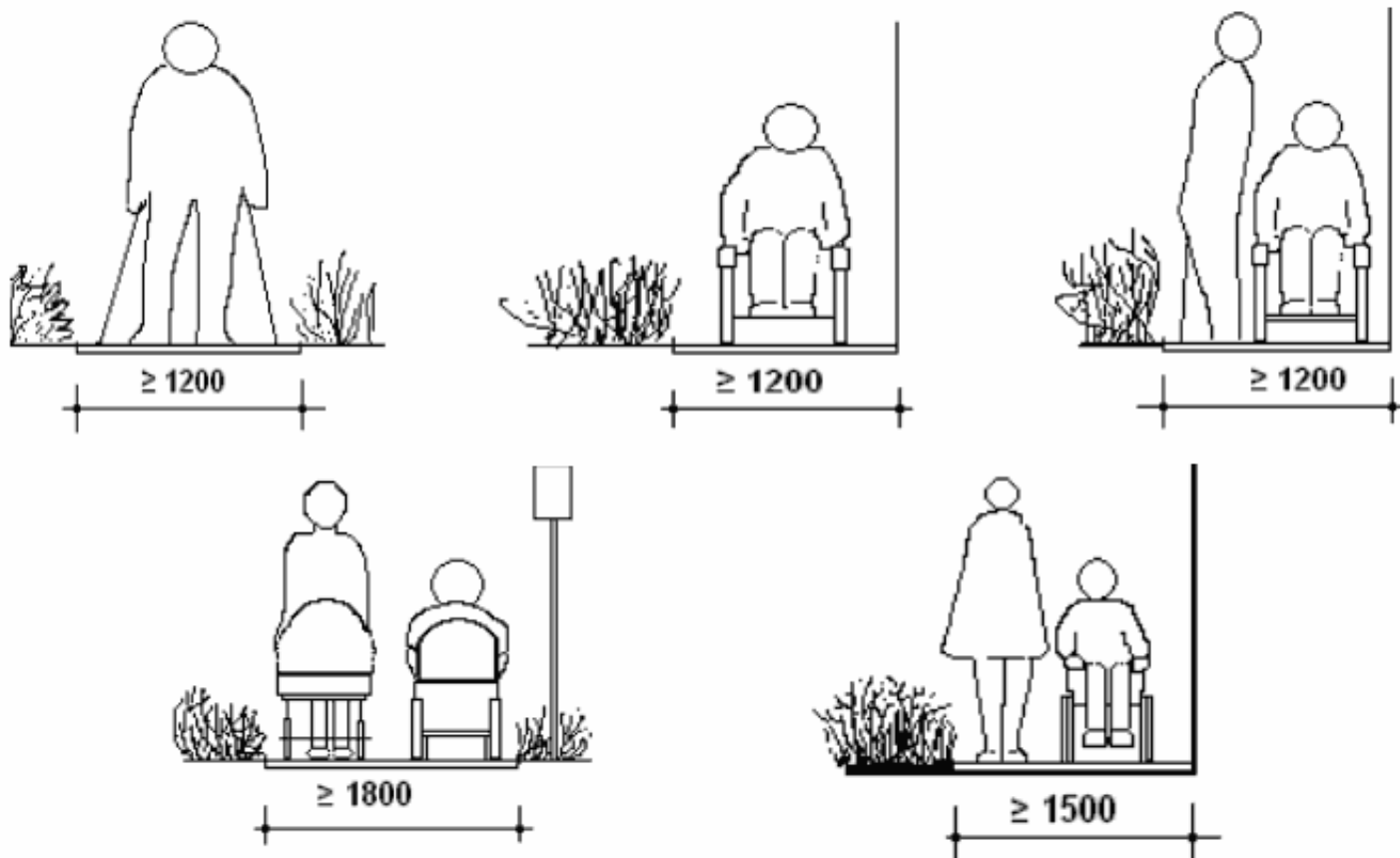
Majandus- ja kommunikatsiooniministri 28. novembri
2002. a määruse nr 14 «Nõuded liikumis-, nägemis-
ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste
tagamiseks üldkasutatavates ehitistes»
lisa 1

Gabariidid, pinnavajadus

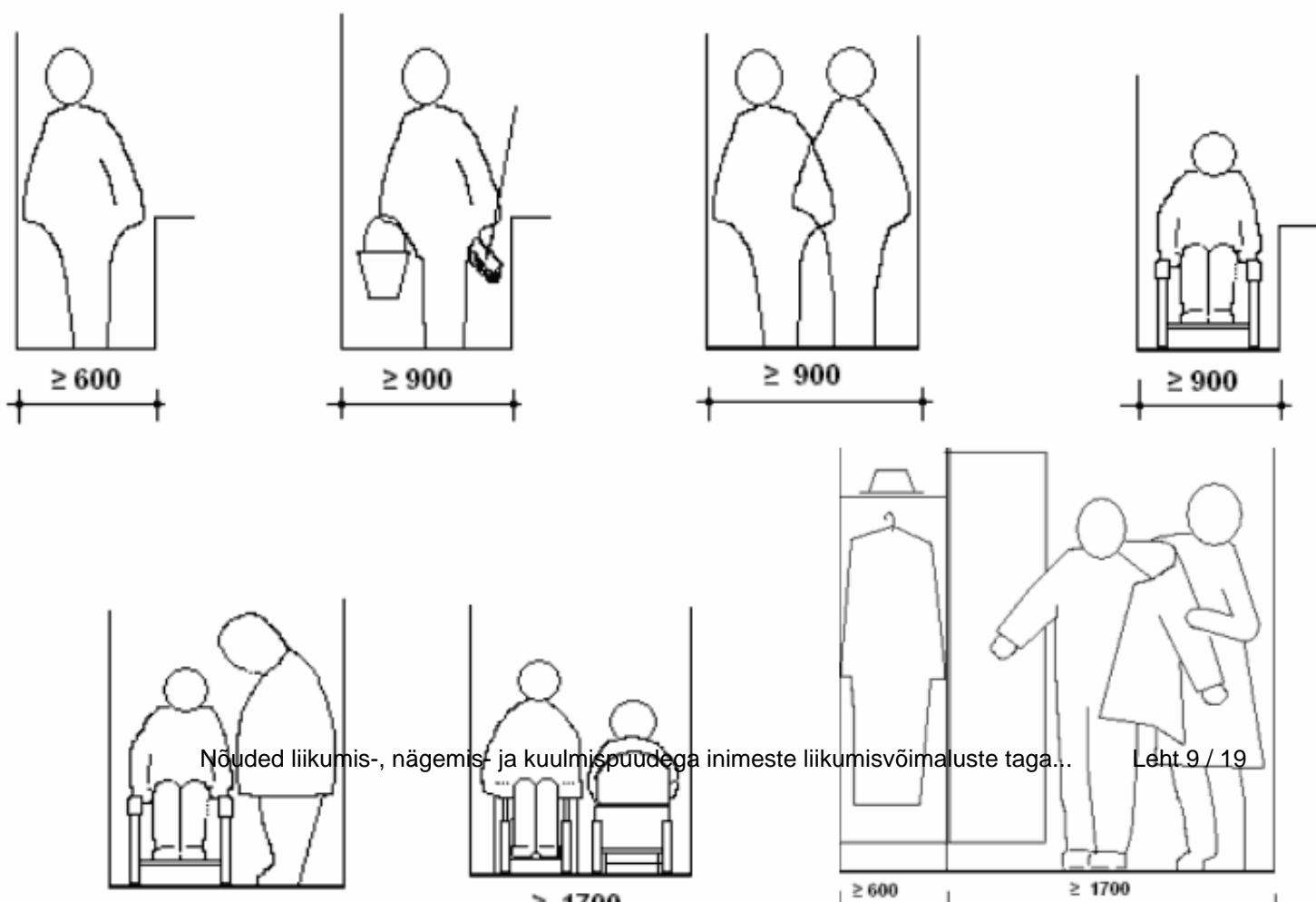

Pinnavajadus liikumiseks väljaspool siseruume

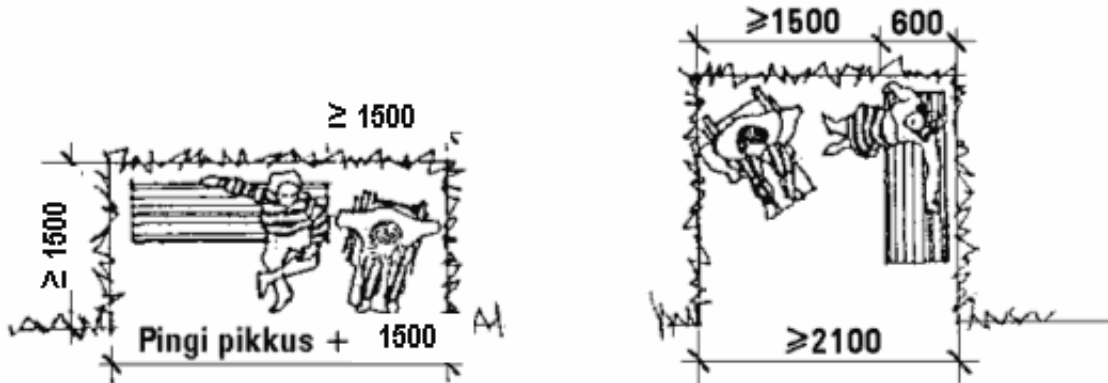

Pinnavajadus liikumiseks siseruumides

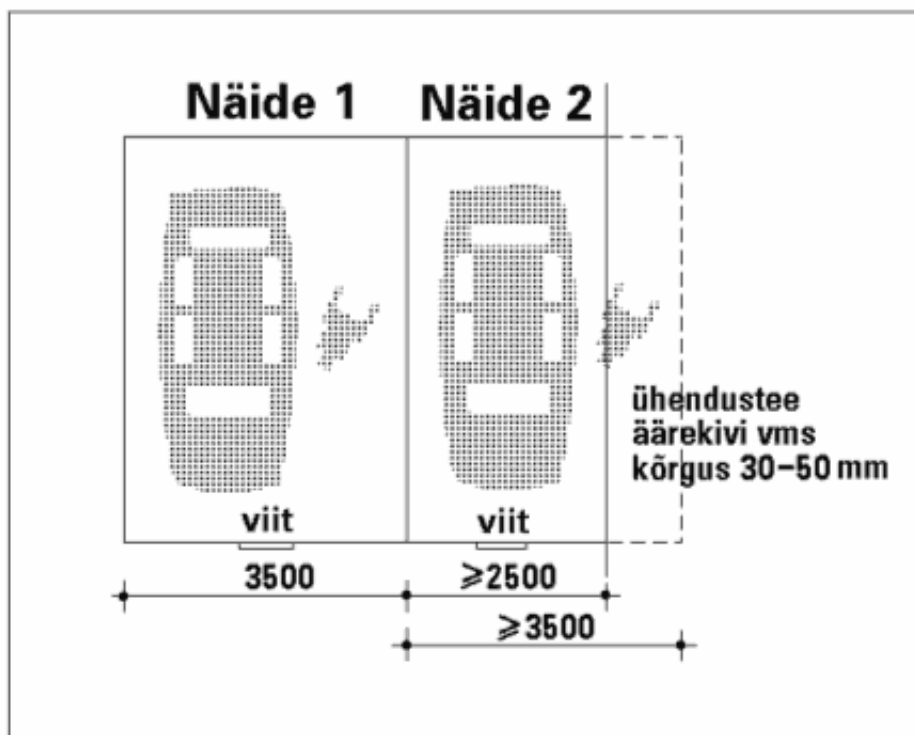

Puhkekoht, parkimiskoht

Puhkekoht

Liikumisvaeguri auto parkimiskoht

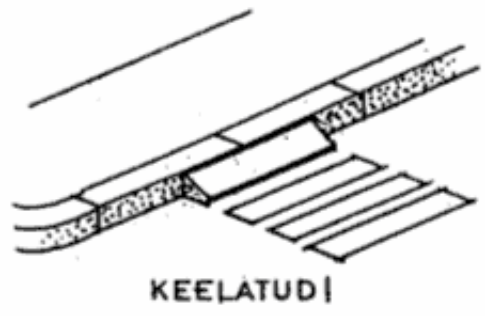
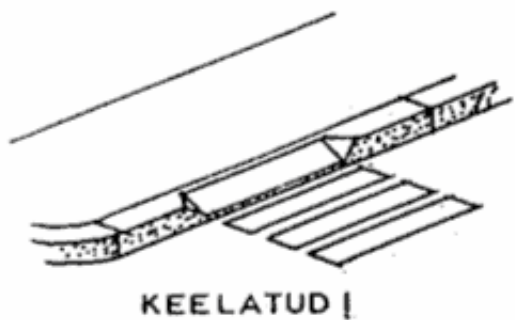
Liikumisvaegurile ettenähtud parkimiskoha laius vähemalt 3500 mm.

Parkimiskoha paigutus eelkõige näite 1 kohaselt.

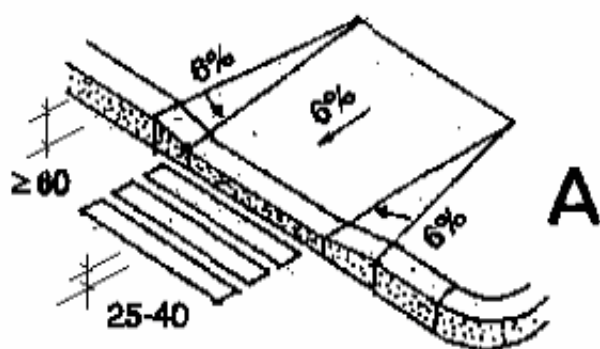
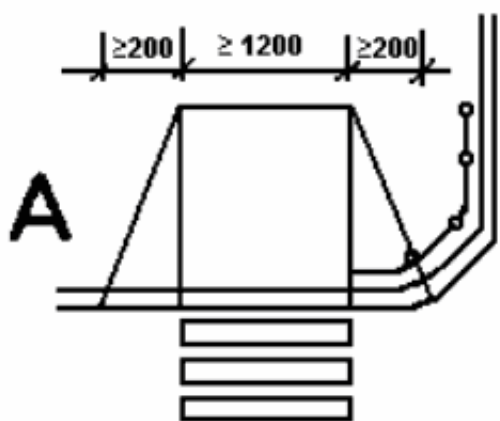
Näidet 2 võib kasutada juhul, kui liikumisvaegurile mõeldud parkimiskohta ei saa teisiti sissepääsu lähedusse paigutada.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 28. novembri
2002. a määruse nr 14 «Nõuded liikumis-, nägemis-
ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste
tagamiseks üldkasutatavates ehitistes»
lisa 4

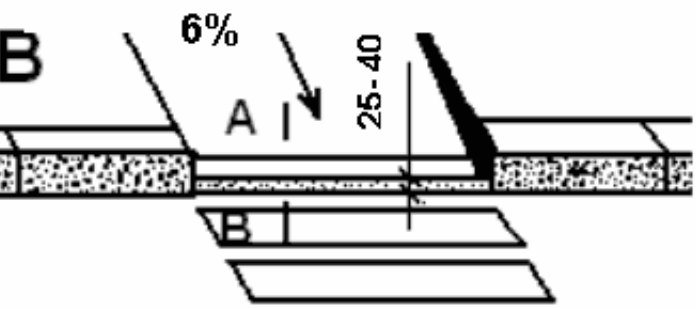
Sõidutee ületamine

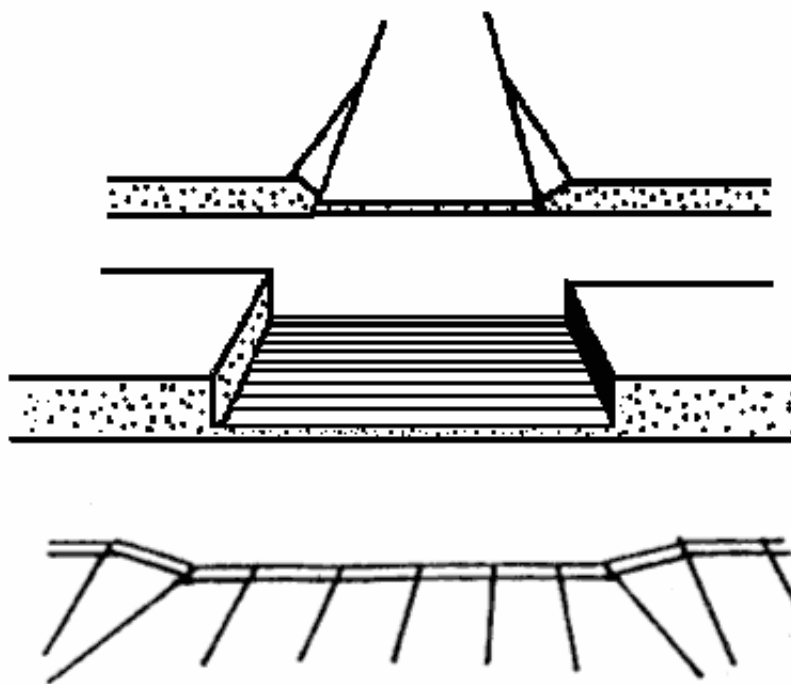
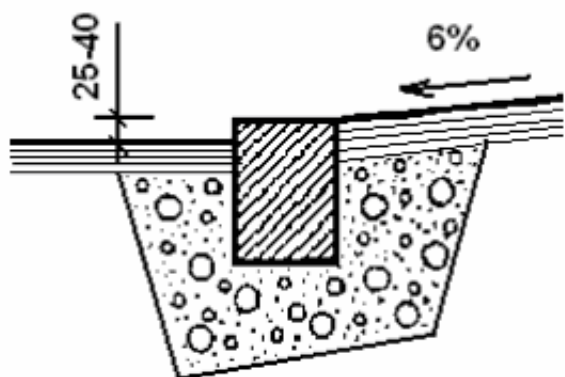
Laskumine kõnniteelt sõiduteele

Ohutussaar

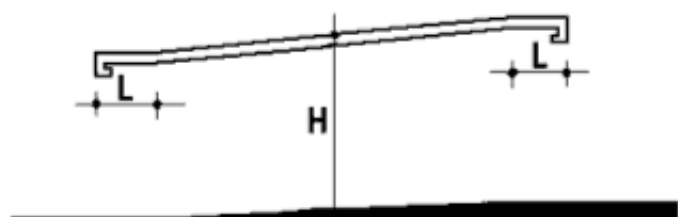
LÕIGE A-B

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 28. novembri
2002. a määruse nr 14 «Nõuded liikumis-, nägemis-
ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste
tagamiseks üldkasutatavates ehitistes»
lisa 5

Ühendus eri tasapindade vahel

Pandus / ramp

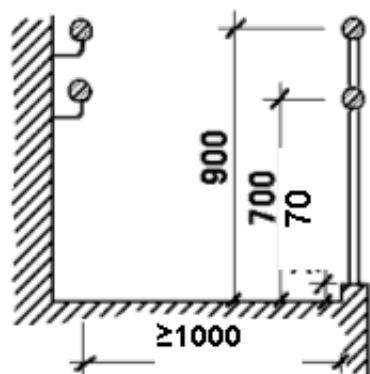

Panduse laius ≥ 1000 mm

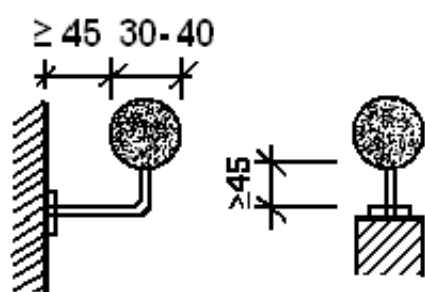
Panduse ees ja panduse lõpus peab olema vähemalt 1500×1500 mm vaba ruumi ratastooli pööramiseks.

Iga kuni 6-meetrise (projektsioonis) teelõigu järel peab olema vahetasapind pikkusega ≥ 1500 mm.

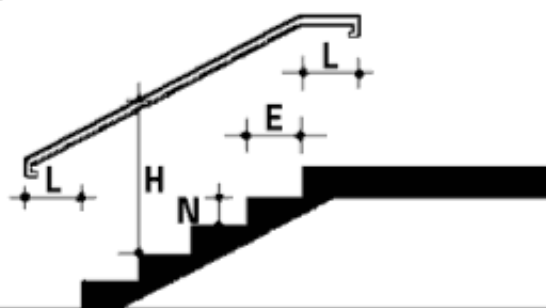
Pandust järsema kaldega kui 6% ei ole lubatud v.a. erandjuhud § 5 lõige 5

Käsipuu

Trepp

E - (trepiastme) jooks/laius

$E \geq 300$ mm siseruumide ja kaetud välistreppidel

$E \geq 400$ mm katmata välistreppidel

N - (trepiastme) tõus/kõrgus

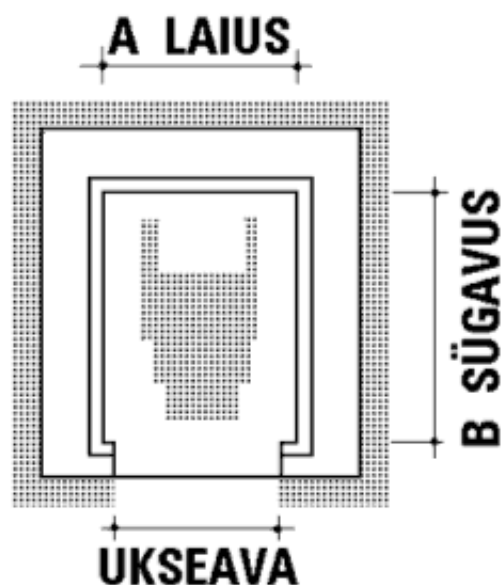
$N = 160$ mm siseruumides paiknevatel ja kaetud välistreppidel

$N = 130$ mm katmata välistreppidel

Korrusekõrguste vahel soovitatakse vaid üht vahetasapinda

Ühtlaselt ka vahetasanditel jätkuv käsipuu on vajalik treppide mõlemal poolel nii siseruumides kui ka välistreppidel

Lift

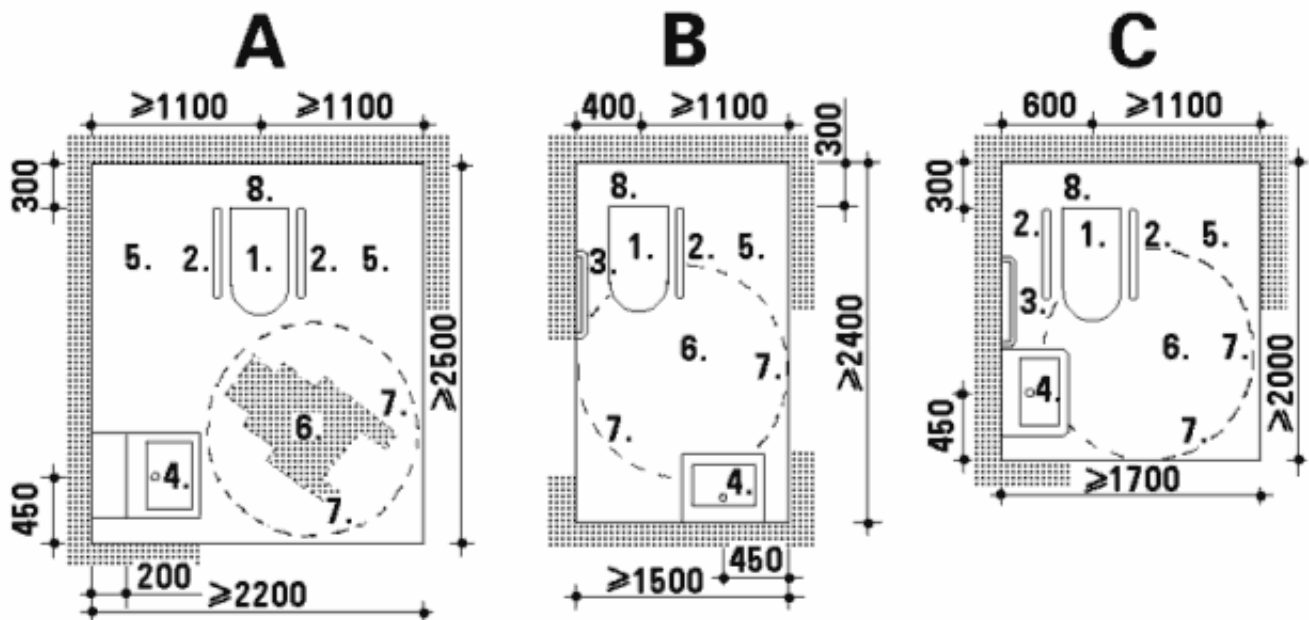
H = 900 mm - panduse ja trepi kõrgus;

L = 400-500 mm - minimaalne vahemaa, mis käsipuu peab ulatuma üle panduse kaldtee alguse ja lõpu ning üle trepi esimese ja viimase astme tõusu. Käsipuu ots painutatakse seina ääres kõrvale ja kinnitatakse seina külge või ühendatakse lastele mõeldud madalamal asetseva käsipuuga.

- Leht 14 / 19 Nõuded liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste taga...
- Ümarprofiili läbimõõt 30 - 40 mm
- Ristkülikukujulise profiili paksus 25 - 30 mm, soovitatav ümbermõõt 120 - 180mm
- Vaba kaugus seinast vähemalt 45 mm

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 28. novembri
2002. a määruse nr 14 «Nõuded liikumis-, nägemis-
ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste
tagamiseks üldkasutatavates ehitistes»
lisa 6

Invatualettruumid

Sisseseade:

1. Klosetipott, istmekõrgus 480 mm, fotoelemendi abil või vähesel kätejõul toimiv loputusvee tõmbamise seade (ka nn. pikk kang)

2. Käsitoad, (üles)tõstetavad ja reguleeritavad kõrgusele 600 mm' kõrgus käsitoe peale 800 mm, ühe toe küljes paberirullihoidja. (Märkus. Tugede kinnitus nii, et abistaja pääseks takistamatult klosetipoti taha.) Lisaseadeks on laes terastala ja sellel liigutatavad trapetsid.

3. Rõhtkäsi puu seinal (ruumid B ja C), pikkus 600 mm, kõrgus 800 mm, tugipuu keskpunktiks klosetipoti esiserv. Lisaks rõhtkäsi puule soovitatakse ka vertikaalkäsi puud.

4. Kraanikauss, mõõtmetega umbes 550 mm x 400 mm, kõrgus umbes 800 mm põrandast, ruumi põlvede jaoks vähemalt 670 mm, kraani segisti veehulga reguleerimine fotoelemendi abil või vähesel kätejõul kergesti ja ühe liigutusega toimiva käsihoova abil, näit. ka pika kangiga, vee temperatuuri reguleerimine termostaadiga või pressostaadiga. Põlvede paigutamiseks vajaliku ruumi tagamiseks soovitatakse veelukuta kraanikausse ja kanalisatsioonina (kraanikaussi tagaseina lähedale paigutatud) põrandatrappi. Kraanikaussi tagumise ääre kaugus tagaseinast ruumis A umbes 200 mm.

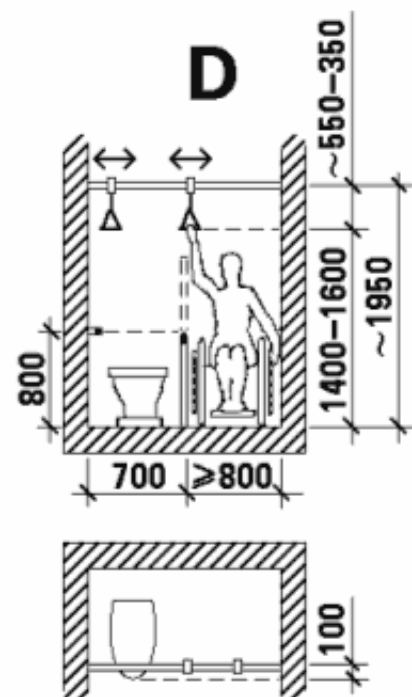
5. Ratastooli jaoks vaba ruum klosetipoti kõrval, laius vähemalt 800 mm.

6. Ruum ratastooli pööramiseks, vähemalt $\varnothing$ 1400 mm.

7. Ukse (väljapoole avaneva) asukoht. Ukse hingedepoosel servas käepide, umbes 200 mm kaugusel sellest servast.

Ruumide B ja C ustel mõlemal pool sellekohane märgistus, kummal pool klosetipotist on ruum ratastooli jaoks (klosetipoti poolt vaadatuna). Joonistel on ruumid B ja C mõeldud vasakukäelistele.

8. Ruum abistajale klosetipoti taga.

Ruumi A kasutatakse kõige enam.

Ruum A sobib kasutamiseks nii iseseisvalt liikuvale ja tegutsevale kui ka abistatavale liikumisvaegurile.

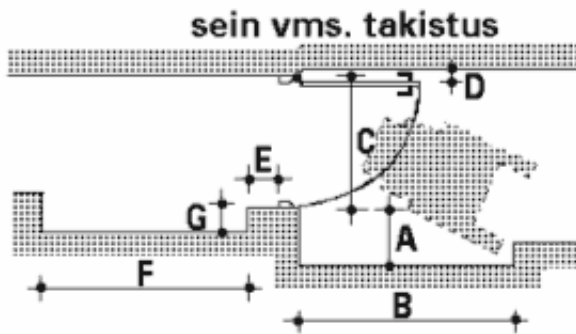
Ruume B ja C kasutatakse peegelpildis üksteise kõrval või üksteisele võimalikult lähedal paiknevadena. Sellisel juhul ruumid B ja C sobivad kasutamiseks nii iseseisvalt liikuvale ja tegutsevale kui ka abistatavale liikumisvaegurile.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 28. novembri
2002. a määruse nr 14 «Nõuded liikumis-, nägemis-
ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste
tagamiseks üldkasutatavates ehitistes»
lisa 7

Hoonesisene liikumistee

Uksed

- Mõõt C vähemalt 900 mm
- Mõõt D ukse 90° avamiseks vajalik vähim kaugus
- Mõõt E kuni 200 mm
- Mõõt G vähemalt 150 mm
- Mõõt F vähemalt 1400 mm
- Mõõdud A ja B ning G ja F on vajalikud ukse käsitsi avamiseks ratastoolis istudes

Ukse vaba käigulaius (ukse piida valendlaius, kahe poolega ukse käigupoolne valendlaius, lükand- ja liugukse valendlaius vähemalt 800 mm)

Automaatselt avanev tiibuks paigutatakse nii, et lisaks ukse ees olevale pöörderaadiusele oleks veel vaba ruumi vähemalt 1400 mm (ratastooli pikkus)

Liftistandardi kohaselt peab olema lifti ukseava ees vaba ruumi vähemalt 1,5 x liftikabiini sügavus ja 2 x liftikabiini sügavus, kui liftid paiknevad vastakuti

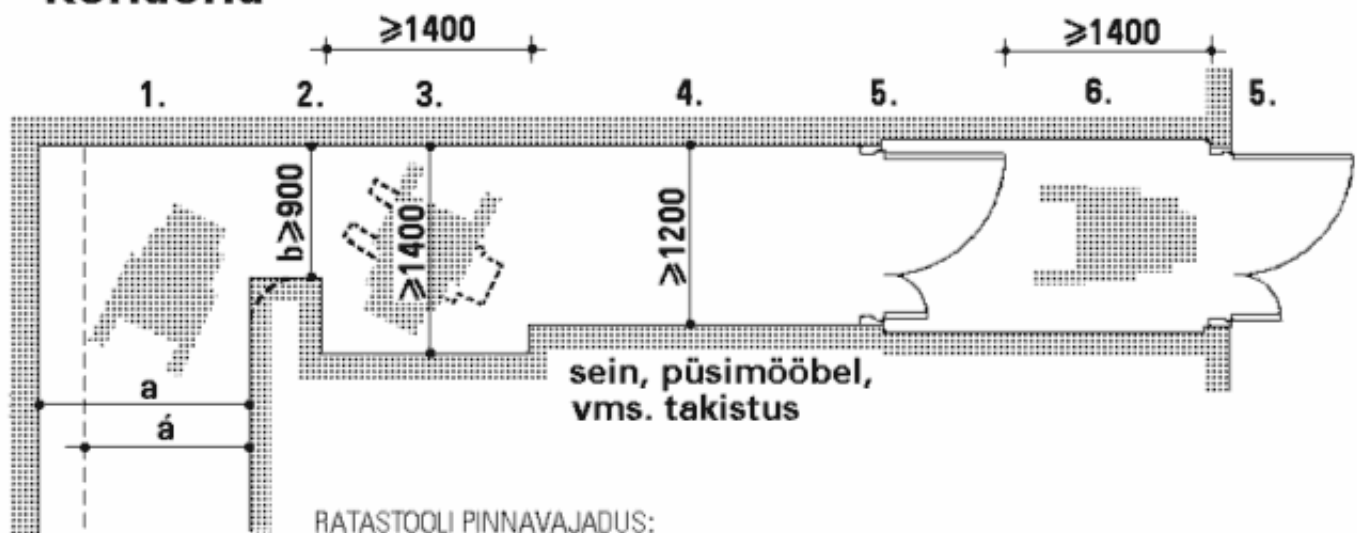
Mõõtude A ja B suhe

SOOVITAV	A mm	üle 1700	SOOVITAV
	vähemalt 300	1700	
SOOVITAV	350	1600	SOOVITAV
	450	1500	
SOOVITAV	550	vähemalt 1400	SOOVITAV
	üle 550	B mm	

Erandjuhtudel mõõtude A ja B osas, mõõdud allasuunduva trepi esimese astme esiserva või panduse alguses:

- mõõt $B \geq 1700$ mm ukse esipinnast trepi või panduse paiknemisel otse ukse vastas (kui mõõt $A \geq 300$ mm)
- mõõt $A \geq 700$ mm ühepoolse tiibukse piida välisservast, kahe poolega ukse avanevate uksepoolte vahest või automaatselt avaneva liugukse ukseava servast ukse paiknemisel trepi või panduse külgsuunas (kui mõõt $B \geq 1400$ mm)

Koridorid

- Liikumise suunas pöörangul $a + b \geq 2300$ mm, nii et $a \geq 900$ mm ja $b \geq 900$ mm pöörates liikumise suunas 90° ja enam (liikumistee nurga avardamine vähendab mõõtu, vrdl. á)
- Liikumine läbi avade ja möödumine mööbliesemetest (lühikesel teelõigul) vähemalt 900 mm
- Pöördelaius vähemalt 1400 mm ja -pikkus vähemalt 1400 mm
- Otseliikumisel koos teiste jakäijatega, liikumistee laius vähemalt 1200 mm
- Uksed, väravad vms. liikumisteel vt. joonis
- Tuulekoja (tiibuks) sügavus liikumise suunal lisaks ukse (käigu)laiusele vähemalt 1400 mm ja vaba laius vähemalt 1200 mm (vähemalt 900 mm, kui on tegemist automaatselt avaneva tiibuksega)

Õiend 9.03.2010

Taastatud lisade pildid.